

Bancos de tempo e servizos lingüísticos novas perspectivas de traballo

DANIEL ROMERO

Servizo de Normalización Lingüística

Concello de Fene

1. PRESENTACIÓN

Cando os responsábeis do Servizo de Normalización Lingüística me convidaron a participar nestas xornadas expliqueilles que o meu relatorio se centraba nun tema moi pouco abordado en Galiza e sobre o que aínda estaba traballando para ver a posibilidade de levalo á práctica. Malia á miña advertencia, correron o risco de incluílo –non é a primeira vez porque algo semellante xa sucedeu nas I Xornadas coa relación lingua-RSE–, extremo que lles teño que agradecer.

O caso é que meses despois destas primeiras conversas, xusto na véspera das Xornadas, os «bancos de tempo» comezaron a ocupar grandes espazos nos xornais porque, de súpeto, Galiza ía ser a primeira comunidade en regular por Lei a súa constitución e funcionamento e a Vicepresidencia da Xunta anunciaba a posta en marcha, en plan experimental, de «bancos de tempo» nos concellos de Foz e Allariz.

Feitas estas consideracións preliminares, quixera sinalar que o meu interese polos «bancos de tempo» non deixa de ser unha deriva de algo que principiei a perfilar na «I Xornada de Verán 2005» cun relatorio titulado «Espazos, produtos e servizos» e que ten moito que ver coa procura de oportunidades para o uso normal do galego nos *servizos persoais á comunidade* e no espazo local.

Servizos persoais concibidos non dun xeito sectorial, senón como servizos integrais e transversais (educativos, culturais, sociais, lingüísticos, deportivos, de desenvolvemento comunitario...) inseridos en novas formas de xestión que promovan a participación e a autoorganización da comunidade.

Servizos para posibilitar a conciliación da vida laboral e familiar, educar para a transición do tempo libre ao tempo de lecer, fomentar a solidariedade e a cooperación...

Antes de entrar en fariña, cómpre sinalar que escribo dende o autodidactismo e a intuición, coa única pretensión de transmitir, con todas as eivas do mundo, as reflexións

que me levaron a tentar abrir unha nova liña de traballo de dinamización lingüística.

Para rematar con esta breve introdución e na medida en que os «bancos de tempo» son unha experiencia tan recente como pouco desenvolvida, para mellor comprender a intervención vou estruturala en tres grandes apartados:

- a) O primeiro, dedicado ás orixes dos «bancos de tempo».
- b) No segundo, xa entrarei a explicar en que consisten os «bancos de tempo» e as súas diferentes formulacións.
- c) O terceiro, en que xustificarei o meu interese por estes proxectos.
- d) O cuarto, e último, centrado en apuntar algunhas das posíbeis liñas de traballo para desenvolver dende os servizos lingüísticos.

2. 'BANCOS DE TEMPO'. AS ORIXES

2.1. Os «LETS» COMO ANTECEDENTE

2.1.1. Nacen os «LETS»

A partir de 1970 xorde nas principais cidades do Canadá un movemento de «volta á terra», protagonizado por xente nova e maiormente sen recursos, que desenvolven diferentes experiencias de xestión baseadas no cooperativismo e, entre delas, o primeiro sistema de troco sen diñeiro (Vancouver 1976), o «Community Exchange» (intercambio comunitario).

Seis anos despois, Michael Linton promove na mesma provincia canadiana da Columbia Británica un sistema de troco con moeda propia, o «dólar verde», con valor equivalente á moeda estatal –neste caso, ao dólar canadiano–, e con vontade de expansión territorial (crea tamén un programa informático para xestionalo e unha empresa para difundilo). Este sistema de troco recibe o nome de «LETS»¹, acrónimo de «Local Exchange Trading System» (Sistema de Intercambio Local).

Con momentos de crise e mesmo de desaparición, reformulacións, variantes de diversa índole..., o sistema dos «LETS» non só se estende por todo Canadá, senón que dá o salto a Nova Celandia, Australia (onde acadan un grande desenvolvemento a partir do ano 1992), a propia Grande Bretaña na época de Margaret Thacher, aos EUA ou á Arxentina.

Por razóns obvias, non nos imos deter a analizar a evolución dos «LETS» nestes países. Non obstante, na medida en que a emigración galega na Arxentina viviu moi de preto esta experiencia, cómpre sinalar que a primeira referencia a estes sistemas de troco data de 1995, localízase na provincia de Bernal, involucra un número reducido de persoas (23) e baséase no intercambio de produtos. A iniciativa evoluciona e esténdese polo país

¹ <http://www.gmlets.u-net.com/>

adiante de xeito que, un ano despois, xorde a «Rel Global de Trueque Solidario», en adiante RGTS, que une os diferentes nodos. A crise económica de «el corralito» provoca a eclosión da RGTS até o punto de, no 2002, chegar a aglutinar a 5000 nodos e máis de 6.000.000 de persoas. A picaresca, en forma de falsificacións, e o interese dos poderes políticos e económicos por controlar a RGTS acaba botando por terra esta iniciativa de economía social alternativa.

2.1.2. O troco como fundamento

Falabamos como xorden os «LETS» pero, que son e como funcionan? Os sistemas de intercambio local son iniciativas non lucrativas que provén á comunidade de información dos produtos e os servizos que os seus membros poden trocar ou intercambiar entre si para o que establecen un valor consensuado entre eles, en moeda propia con características singulares ou non, e que rexistra todas as transaccións que se realizan entre os seus membros.

Baséanse, xa que logo, nunha versión moderna do troco que non se limita ao intercambio de bens de consumo e que se fundamenta nos principios de reciprocidade, confianza e axuda mutua.

O seu nacemento e consolidación adoita estar vinculado a situacións de recesión dos dereitos cidadáns (a Gran Bretaña tacheriana) ou a conxunturas de crise económica (Australia despois da integración de Gran Bretaña na UE, os EUA de Reagan...).

Perfílanse como formas de autoorganización cooperativa da comunidade para afrontar estes momentos de crise ou para promover outras formas de acción-intervención social que procura a optimización dos recursos, a participación e a interrelación social.

2.1.3. Diferentes tipos de «LETS»

Tal e como sinalabamos anteriormente, o sistema «LETS», de intercambio no ámbito local, foi evolucionando e adaptándose ás diferentes circunstancias en que se desenvolve de xeito que podemos distinguir distintos tipos de «LETS» con base nos seguintes criterios:

- O grupo xestor. É o que se responsabiliza de rexistrar a información de produtos e servizos ofertados, espallala, anotar os intercambios, abrir contas e demais actividades propias do «LET». Pode ser unha asociación, un colectivo...
- O valor do troco e a súa equiparación. Aínda que o valor se determina por consenso entre as partes, pode equipararse á «moeda nacional», tratarse de moeda propia coa equiparación que se determine ou facer que esta equiparación se traduza nunha porcentaxe de tempo. Cómpre sinalar que a estandarización do valor do troco facilita a interconexión en rede de diferentes nodos de «LETS».
- A fórmula escollida para materializar o troco. Isto é, produto por produto, cheque/moeda propia, moeda de curso legal...

- As vías de promoción do «LET», que por regra xeral son «proporcionais» aos niveis de interconexión con outros «LETS»
- O endebedamento permitido. Tanto á hora de soportalo por parte do propio «LET» como cando é o «LET» quen o promove, en forma de saldo inicial, co obxectivo de captar novos usuarios.
- O grao de interrelación con outros axentes sociais e institucionais. Referímonos tanto á empresa privada como ás propias administracións locais.

2.2. DOS «LETS» AOS «BANCOS DE TEMPO»

A lóxica evolución das redes «LETS» cara a modelos de moeda-tempo dá orixe ao que hoxe por hoxe coñecemos como «bancos de tempo».

Trátase dunha iniciativa cun ideario social semellante ao dos «LETS» pero coas características propias que analizaremos posteriormente.

As primeiras referencias aos modelos de «moeda-tempo» asóciase ao concepto de «time dollar» desenvolvido por Edgar Cahn nos USA na década dos oitenta.

Non obstante, hai que agardar até case doce anos despois, até 1992, para que o modelo chegue a Europa, vía Italia, da man do sindicato de pensionistas da Parma da CGIL (Confederazione General Italiane del Lavoro) de Parma.

É este sindicato quen, na liña de resolver problemas da vida cotiá, facilitar a incorporación da muller ao traballo e a compatibilización coa vida familiar, promove o primeiro «banco de tempo».

Táboa 1. Diferenzas entre «lets» e «bancos de tempo»

«LETS»	«BANCOS DE TEMPO»
A unidade de valor é arbitraria. Fíxase por consenso.	A unidade de valor é o tempo (a hora) e vale o mesmo para cada transacción.
Formulan unha economía alternativa, por regra xeral allea á Administración.	Traballan os ámbitos do benestar social e o desenvolvemento comunitario. Colaboran e complementan á Administración.
Informan de ofertas e demandas.	Contactan as ofertas e as demandas.
Baséanse só no voluntariado. Non hai cabida para o persoal retribuído.	Poden contar con persoal remunerado.
Normalmente non teñen sede física.	Teñen sede física ou virtual a que se dirixen os asociados.
Non teñen beneficios fiscais.	Poden (mesmo adoitan) ter beneficios fiscais recoñecidos.

Tres anos despois da experiencia de Parma os «bancos de tempo» estendéronse por toda Italia e xurdiron os primeiros centros de coordinación tanto a nivel rexional como estatal.

O salto a outros países comeza pola Gran Bretaña («time bank»), Holanda e Portugal (Graal) para, posteriormente, chegar a case toda Europa, Estado español incluído.

Antes de adentrarnos en que consisten e como funcionan os «bancos de tempo», considero conveniente salientar, de xeito gráfico, cales son as principais características que os diferencian dos seus precedentes, as redes «lets».

3. «BANCOS DE TEMPO». DEFINICIÓN, FUNCIONAMENTO, SERVIZOS, CONSTITUCIÓN E XESTIÓN

3.1. DEFINICIÓN E FUNCIONAMENTO

Os «bancos de tempo» son grupos de persoas dispostas a intercambiar tempo para dedicalo a prestar servizos, a realizar tarefas puntuais (facer determinado tipo de xestións, intercambiar coñecementos, atender a persoas maiores...) que nos permiten resolver problemas ou atender necesidades da vida cotiá dun xeito cooperativo, solidario, participativo e autoorganizado.

Desenvólvense no marco dunha comunidade local (barrio, parroquia...) ou dunha organización (centro de ensino, universidade...) sen prexuízo de establecer formas de coordinación en rede entre os diferentes «nodos».

Funcionan ao igual que a «banca convencional» pero cunha importante diferenza: nos «bancos de tempo», como o seu nome indica, o tempo é o capital, e a hora a unidade de valor independentemente do servizo que se ofrezca ou que se reciba. Dito doutro xeito, todos os servizos teñen o mesmo valor e ese valor non é outro que o tempo que se inviste en prestar o servizo.

Cada persoa interesada en participar no «banco de tempo» diríxese á entidade responsábel da súa xestión (administración pública, asociación cultural, ONG, centro de ensino, ANPA...) para expoñer que pode ofrecer, durante cantas horas e que quere recibir a cambio. Asemade, nese primeiro contacto adoita recibir información sobre as normas que rexen o funcionamento do banco, nomeadamente sobre as regras para realizar os trocos.

Unha vez admitida no «banco de tempo», a persoa en cuestión recibe un «talonario de cheques de tempo», cheques que utiliza cada vez que solicita tempo doutra persoa para algún servizo en concreto. Por poñer un exemplo, solicito a alta no «banco do tempo» do meu barrio e poño á disposición do banco 20 horas ao mes para ensinar galego. A cambio, pido recibir 20 horas en traballos de bricolaxe (colgar cadros, montar uns andeis modulares...). Eu presto o meu servizo a dúas persoas e recibo doutros membros do banco (que non teñen por que ser esas dúas persoas ás que lles ensino galego) os servizos de bricolaxe. Cómpre facer fincapé neste extremo: nun «banco de tempo» o intercambio non é unipersoal e recíproco senón multipersoal e multirecíproco.

Dito isto, cómpre sinalar que destas transaccións a entidade xestora do «banco do tempo» recibe, coa periodicidade que determine, información puntual para contabilizalas nas respectivas «contas correntes».

Asemade, a entidade xestora do «banco» é quen se encarga de informar as persoas asociadas non só dos servizos que poden intercambiar, senón tamén do estado da súa conta corrente, dos desequilibrios que se produzan (normalmente limitados a un máximo de horas de diferenza entre o que dá e o que recibe) e mesmo da posibilidade de traspasar o seu crédito a outro membro do «banco».

3.2. OS SERVIZOS QUE SE PODEN INTERCAMBIAR

Os servizos que se poden intercambiar son moitos e adoitan estar relacionados con aqueles que contribúen a resolver problemas cotiáns e mellorar a calidade de vida. No fondo, non difiren moito dos intercambios solidarios que se producían de forma espontánea nas aldeas e asociadas a labores agrícolas (botar as patacas, esfolia, malla...), en concellos periféricos das grandes cidades (botar unha placa) ou en barrios das vilas e cidades (levar os nenos á escola ou á praia). En calquera caso, e a xeito orientativo, imos enumerar algúns dos máis comúns nos «bancos de tempo»

Atención ás persoas

- Coidado de bebés en domicilio
- Atención a persoas dependentes
- Coidado de persoas maiores
- Apoio a persoas maiores e dependentes (compaña, recados, cociña, pequenos traballos domésticos...)
- Levar/buscar nenos/as ao colexio

Formación

- Apoio para a realización de tarefas escolares
- Técnicas básicas de estudo
- Aprendizaxe de linguas (conversa, voluntariado lingüístico)
- Alfabetización TIC
- Alfabetización xeral (lingua, artes plásticas, música...)

Bricolaxe

- Tarefas de bricolaxe en xeral (colgar cadros, pequenas reparacións eléctricas, montaxe de mobles modulares...)
- Aprendizaxe de bricolaxe e manualidades

Asesoramento

- Seguros
- Dereitos e deberes de inquilinos e comunidades

- Xestións ante administracións
- Asesoramento sobre dereitos do consumidor
- Asesoramento sobre dereitos lingüísticos

Benestar

- Compañía para asistir a determinadas actividades
- Coidado de nenos/as para facilitar a conciliación da vida laboral e familiar
- Acompañamento á realización de determinadas xestións

Como sinalabamos anteriormente, trátase dunha enumeración orientativa coa que queremos poñer de manifesto tanto as potencialidades do intercambio como chamar a atención sobre outro extremo non menos importante: «os bancos de tempo» baséanse no voluntariado, na solidariedade e na cooperación, non son, baixo ningún concepto, un xeito de encubrir «economías somerxidas» ou «precarización do traballo». Aínda que sobre este tema volveremos máis adiante, facer fincapé en que son os propios «bancos de tempo» quen adoitan establecer límites claros naqueles servizos susceptibles de «entrar en competencia» con actividades empresariais.

3.3. CREACIÓN E XESTIÓN DUN «BANCO DE TEMPO»

Cinguíndonos ao ámbito local, e máis concretamente a un concello, imos desagregar aquelas cuestións que, ao noso entender, cómpre ter en conta para a creación e xestión dun «banco de tempo».

- a) Definir o modelo de xestión; isto é, se vai ser unha xestión directa pola propia administración ou imos optar por algunha das fórmulas de xestión indirecta como, por exemplo, subscribir un convenio de colaboración con algún tipo de entidade.
- b) Fixar a sede física ou virtual do «banco de tempo», definir as ferramentas de xestión (software) e formar as persoas que se van responsabilizar do «banco de tempo».
- c) Identificar os axentes sociais que nos poden botar unha man para poñer en marcha o proxecto.
- d) Presentar o proxecto en «sociedade» con especial atención aos diferentes colectivos organizados.
- e) Configurar a estrutura do noso «banco de tempo» en función das perspectivas que se nos abriron na fase de presentación do proxecto.
- f) Difusión xeneralizada do proxecto e campaña de captación de socios.
- g) Fidelización dos socios mediante reunións de traballo e xuntanzas lúdicas.
- h) Dinamización do «banco de tempo» a través de campañas puntuais de captación de socios e ampliación de servizos.

4. OS «BANCOS DE TEMPO» COMO OBXECTO DE INTERESE

4.1. O MARCO XERAL

Vivimos nunha sociedade que, nomeadamente nos últimos dez anos, experimentou unha importante transformación nos hábitos da poboación motivada, entre outras cuestións, por:

- O aumento do tempo de libre que non sempre se traduce no emprego deste tempo en actividades relacionadas co lecer, a cultura, o deporte...
- As transformacións do sistema educativo («xornada única») co que a realización de actividades extraescolares como complemento da formación regrada adquire cada día unha maior importancia.
- A incorporación da muller ao mercado laboral coa conseguente necesidade de buscar alternativas ao traballo que viñan desenvolvendo.
- O aumento da capacidade adquisitiva e as políticas sociais das diferentes administracións que se traduciron tanto nunha maior demanda de bens de consumo relacionados co lecer coma no incremento das facilidades para acceder a eles.

Para visualizar a magnitude deste cambio imos reparar nun par de datos estatísticos:

- No período 1995-2002 produciuse un incremento de 1,88 puntos porcentuais no gasto das familias en actividades de lecer.
- O 66% da poboación galega emprega aproximadamente dúas horas diarias do seu tempo libre en actividades relacionadas cos servizos persoais.

Asemade as proxeccións demográficas do Instituto Galego de Estatística² a doce anos vista apuntan en dúas direccións:

- A agudización da fenda costa-interior.
- A concentración de poboación en concellos urbanos do eixe A Coruña-Vigo onde se prevé que no 2017 resida máis da metade da poboación galega.

Atendendo a esta proxección, mentres na Galiza interior se incrementa a tendencia ao avellentamento e á perda de poboación, as comarcas de Santiago, Vigo, A Coruña e Pontevedra convértese no relativo motor demográfico. «Resisten» ou incrementan lixeiramente a súa poboación as de Fisterra, Xallas, A Barcala, O Sar, Barbanza, O Morra-

² Véxase o resumo na páxina 12 de *La Voz de Galicia* do 01/07/2005

zo, O Condado, O Carballiño, Quiroga, Valdeorras, Verín, A Mariña Central, A Mariña Occidental, Ordes, Caldas ou O Salnés e perden poboación as 40 restantes.

Debullando aínda máis os datos do IGE, vemos que o crecemento nas comarcas de Vigo-A Coruña-Pontevedra-Santiago non se vai producir tanto nas propias cidades coma si nos concellos limítrofes (na comarca da Coruña nos de Arteixo, Oleiros, Cambre, Culleredo; na de Santiago, nos de Ames ou Teo, Oroso...), concellos estes onde o prezo do solo segue sendo máis barato que nas cidades cabeceiras de comarca e que nun prazo relativamente moi curto de tempo se viron sometidos a procesos de urbanización acelerados (con todo o que isto implica tamén a nivel de hábitos), uns procesos que, nas máis das veces, se desenvolveron sen un planeamento urbanístico acaído.

Estes procesos de «urbanización acelerada» tradúcense, entre outras moitas cuestións e dun xeito esquemático, en:

- Illamento, desarraigo, individualismo e falta de sentido de pertenza á comunidade.
- Incremento dos colectivos de:
 - Inmigrantes (problemas de integración social).
 - Xubilados e prexubilados (tempo libre pero non sempre tempo de lecer).
 - Familias monoparentais ou nas que traballan os dous cónxuxes (conciliación da vida laboral e familiar).
- Posta en valor do benestar social e do tempo de lecer que se traduce en:
 - Maior demanda de servizos persoais á comunidade (conciliación, servizos educativos, deportivos, culturais...).
 - Dificultades nas administracións locais para atender esta demanda e o seu incremento (recursos limitados).
 - Fenda social no goce do tempo de lecer de determinados graos de benestar por recursos e posibilidades económicas.

A converxencia de todos eses factores provoca que as administracións públicas locais, os concellos, teñan que comezar a cuestionarse tanto a prestación de servizos persoais á comunidade coma a xestión desta prestación.

Na xestión, na procura do salto do modelo compartimentalizado ao de xestión integral e transversal.

Na prestación de servizos de atención á cidadanía porque, nin por razóns económicas nin sociais, a administración pode atender todas as demandas e anegar todos os campos. Cómprelle, xa que logo, promover a rexeneración do tecido social favorecendo os procesos de asociación, comunicación e cooperación entre a poboación.

4.2. OS «BANCOS DE TEMPO» COMO OBTXECTO DE INTERESE

Con esta perspectiva, entendemos que, dunha banda, a xestión dos «bancos de tempo» debe rexerse polos criterios de transversalidade aos que aludiamos anteriormente e, pola

outra, son proxectos que pola súa definición e obxectivos se perfilan como unha alternativa de asociación, comunicación e cooperación que reúnen, entre outras, as seguintes características:

- Procuran rachar o illamento derivado do proceso de urbanización e fomentan actitudes positivas entre a poboación.
- Constitúen espazos de comunicación, cooperación e solidariedade interpersoal, interxeracional e grupal.
- Promoven o intercambio multipersoal, multirrecíproco e paritario cunha ‘moeda’ da que todos, en maior ou menor medida, dispoñemos: o tempo.
- Facilitan a integración social daqueles sectores que están relegados por cuestións socioeconómicas ou doutra índole.
- Son unha vía para que persoas «excluídas» (xubiladas, discapacitadas...) se sintan útiles socialmente.
- Crean comunidade e contribúen á súa vertebración e organización.
- Proporcionan un medio para o intercambio de produtos e servizos ao que todo o mundo pode acceder.
- Facilitan a conciliación da vida familiar e laboral.
- Supoñen un nova vía de voluntariado baseado no troco.

Son, en resumo, unha alternativa complementaria á prestación dos servizos persoais por parte da administración de grande interese para os concellos galegos, nomeadamente naqueles con altas taxas de poboación recentemente xubilada e prexubilada (caso do concello de Fene ou doutros concellos de Ferrolterra afectados pola reconversión naval), con grandes coñecementos e habelencias e que non teñen en que encher o seu tempo e sentirse útiles cos conseguíntes problemas sociais (dende o que se coñece popularmente co nome de «síndrome da IBM» até outros como alcoholismo, ludopatías...) e nos concellos das periferias das cidades que adoitan concentrar a parellas novas, familias monoparentais e colectivos de inmigrantes.

Unha boa proba do interese destas experiencias de economía solidaria atopámola no anteproxecto da «Lei do traballo en igualdade das mulleres de Galicia» que vén de aprobar a Xunta de Galicia, texto que inclúe entre as súas disposicións a creación de «bancos de tempo» e a súa xestión polos concellos cos obxectivos de:

- Poñer en valor un ben como é o tempo e, sobre todo, o até agora infravalorado tempo das mulleres.
- Fomentar na comunidade os servizos de cooperación entre mulleres e homes, e entre persoas de todas as idades, para intercambiar o seu tempo e as súas habelencias.

5. OS «BANCOS DE TEMPO», UN NOVO CAMPO DE TRABALLO PARA OS SERVIZOS LINGÜÍSTICOS

5.1. COMO XEITO DE CONTRIBUÍR Á REFORMULACIÓN DOS MODELOS DE XESTIÓN DOS SERVIZOS Á COMUNIDADE

Estamos tan afeitos a unha xestión sectorial ou compartamentalizada dos servizos persoais á comunidade (isto é, a estrutura e organización da xestión está determinada polo obxecto e natureza dos servizos lingüísticos, culturais, deportivos, educativos, de benestar...) adoitamos pensar que é a única fórmula ou a máis conveniente.

Non obstante, a necesidade de incidir na vida cotiá, nos ámbitos privados de relación (e quen traballamos en servizos lingüísticos somos moi conscientes da importancia e dificultade de traballar neste ámbito), de situar a persoa no eixe das nosas actuacións, xunto coa cada día maior complexidade dos servizos persoais á comunidade convida a cuestionarse este modelo sectorial e demanda traballar por proxectos e programas transversais nos que converxan profesionais procedentes das áreas (da lingua, a cultura, o ensino, os servizos sociais, a muller, a formación-emprego...).

Esta transversalidade e converxencia é fundamental á hora de optimizar e racionalizar recursos pero, sobre todo, á hora de sermos socialmente efectivos.

Pensar en estratexias de dinamización lingüística e facelo á marxe de políticas e estratexias cívicas educadoras é limitar moito a capacidade e a efectividade das nosas actuacións.

Os conflitos sociais xéranse na vida cotiá e é aí onde temos que actuar a través de actividades (educativas e culturais, deporte, promoción de emprego, música, recuperación e promoción do patrimonio histórico, turismo, educación ambiental, igualdade, integración e solidariedade...) e servizos que leven asociadas a lingua como valor de marca.

Os «bancos de tempo» supoñen unha alternativa complementaria, cooperativa e participativa de prestación e intercambio de servizos que demanda a comunidade. Se non garantimos a posibilidade de acceder a estes servizos, ou a unha parte significativa deles, en galego estamos restrinxindo, minorizando, o uso da nosa lingua nun abano máis que considerábel das relacións sociais. Velaí outra das razóns polas que facemos fincapé nos «bancos de tempo» como campo de traballo dos servizos lingüísticos.

Que a nosa lingua sexa ou non ferramenta de comunicación e de intercambio vai depender de se son ou non obxecto da nosa actuación como técnicos á fronte dun servizo lingüístico.

Neste sentido, é importante que o «proxecto» veña asociado ao Servizo Lingüístico, co galego como imaxe de marca e lingua normal do «banco» aos seguintes niveis:

- a) Na formación do persoal especializado que se vai encargar de desenvolvelo e xestionalo, formación que debe prestar especial atención á dinamización lingüística.
- b) No proceso de interrelación e presentación do proxecto a colectivos e asociacións.

- c) Nos labores de xestión tanto nos aspectos internos (aplicacións informáticas, papelería...) coma nos máis visíbeis para os usuarios (talonarios, fichas, boletíns de información, web, aplicación en liña...).
- d) Nas campañas de promoción e dinamización do «banco».
- e) Na posta en valor da lingua como código de intercambio do noso tempo.

5.2. COMO XEITO DE INTEGRACIÓN E DESENVOLVEMENTO DO VOLUNTARIADO LINGÜÍSTICO

O incremento da poboación procedente doutros países e de estudantes que acoden aos centros e universidades galegas en programas de intercambio fai que os programas de voluntariado lingüístico, as iniciativas para achegar esa poboación á lingua e cultura do noso país, comecen a ser un dos eixes de actuación das diferentes administracións.

Eis, a Vicepresidencia anunciaba³ na presentación dos orzamentos deste departamento para o 2007 a «creación da figura do voluntariado lingüístico para promover o coñecemento e uso da lingua galega» e mesmo asociaba o seu labor ás *galescolas*; as tres universidades galegas están a traballar en cursos de formación de voluntariado e programas de acollemento lingüístico; a Dirección Xeral de Xuventude informaba⁴ da próxima posta en marcha, en colaboración coa Mesa, do «Programa de Voluntariado de Acción Lingüística» e cada vez son máis os concellos que programan cursos de lingua galega e outro tipo de iniciativas específicas dirixidas a colectivos de inmigrantes.

No ámbito local, se atendemos aos servizos que se poden e adoitan intercambiar⁵ (alfabetización xeral, alfabetización lingüística e incluída) e ás características⁶ que os definen (espazos de: comunicación, cooperación e solidariedade interpersoal, interxeracional e grupal; intercambio multipersoal, multirecíproco e paritario dunha ‘moeda’ da que todos, en maior ou menor medida, dispoñemos: o tempo; integración social daqueles sectores que están relegados por cuestións socioeconómicas ou doutra índole; desenvolvemento de novas formas de voluntariado baseadas no troco), os «bancos de tempo» configúranse como un marco moi interesante para organizar e canalizar o voluntariado lingüístico nunha dobre dirección:

- De cara ás bolsas de poboación inmigrante, como medio para contribuír á súa integración e participación na comunidade.
- Entre a propia poboación do concello. A súa lingua propia é un valor que pode intercambiar.
- De cara a promover marcos de educación informal que consoliden a aprendizaxe formal en forma de ensino regrado ou cursos específicos de lingua.

³ <http://vicepresidencia.xunta.es/index.php?id=25&lista=1&canal=0¬icia=731>

⁴ <http://www.vieiros.com/nova.php?Ed=1&id=53633>

⁵ Véxase o apartado 3.2

⁶ Véxase o apartado 4.2

5.3. COMO XEITO DE INTERRELACIÓN E EDUCACIÓN INFORMAL

Unha das características dos «bancos de tempo» é o seu compoñente interxeracional. Se somos quen de neutralizar determinados prexuízos lingüísticos e poñer en valor o galego como lingua normal de relación no intercambio de servizos, pola propia natureza dos servizos que se prestan, estaremos consolidando marcos de educación informal dunha grande importancia.

Noutras palabras, estaremos gañando espazos, algúns ámbitos da vida cotiá, nas que o galego é, ou volve a ser, lingua normal de relación.

6. CODA

Sei que non podoo durmir porque sempre estou soñando
en inverno co sol
...coas nubes en verán

Pode que o meu problema sexa que non podoo durmir e que sempre estou soñando. En calquera caso, tal e como lles anticipaba na introdución, non pretendía concluír, senón xustamente o contrario: formular as dúbidas e as intuicións que nos levan a tentar abrir unha liña de traballo (os «bancos de tempo») que implica unha nova concepción da xestión dos servizos e unha estreita relación entre servizos lingüísticos e servizos de benestar incluíndo neste concepto todos aqueles servizos persoais á comunidade.

Non teño nada que dicir.
Todo o que teño que dicir
é que non teño MÁIS NADA que dicir

REFERENCIAS

- Molina, A. e González, R. (2006): *Banco del Tiempo Escolar como un ejemplo de cómo iniciar y mantener un banco del tiempo* (Ayuntamiento de San Javier).
- Ariño, A. (2004): «Asociacionismo, ciudadanía y bienestar social», en *Papers*, núm. 74.

CIBERBIBLIOGRAFÍA

- <http://trueque.org.ar/>
- <http://www.gmlets.u-net.com/>
- <http://habitat.aq.upm.es/boletin/n22/ahpri.html>
- <http://www.eumed.net/cursecon/libreria/sh-trueque/index.htm>
- <http://www.ucm.es/info/ec/jec9/pdf/A09%20-%20Garc%EDa,%20Jos%E9%20Tomas,%20Franc%E9s,%20Francisco%20y%20Lucas,%20Aris.pdf>
- <http://www.timedollar.org>
- <http://www.londontimebank.org.uk>
- <http://www.tempomat.it>
- <http://www6.gencat.net/llengcat/voluntaris/docs/aval2004.pdf>
- http://www.edicionessimbioticas.info/imprimir.php?ide_article=732
- <http://www.terra.org/diario/art00776.html>
- <http://www.lamujerconstruye.org/actividades/es/otrosarticulos/bancosdeltiempo.htm>
- http://www.hacesfalta.org/noticias/print_noticia.asp?id_noticia=1682
- <http://bancodeltiempo.sanjavier.es/>
- <http://www.bancodeltiempo.org/index.php>
- http://www.adimac.pt/b_tempo.htm
- http://www.consumer.es/web/es/solidaridad/economia_solidaria/2005/11/18/147091.php
- <http://www6.gencat.net/llengcat/voluntaris/index.htm>
- <http://www.cacabelos.org/index.php?elementoID=414>
- http://www.provincia.torino.it/pari_opportunita/banche_tempo/traduzioni/spagnolo/tiempo.htm
- <http://www.eleconomista.es/gestion-empresarial/noticias/16911/10/06/Yo-te-coso-y-tu-me-pintas-asi-son-los-bancos-de-tiempo.html>